

Basisstudie in het boekhouden

De jaarafsluiting

Noordhoff

P. Kuppen

Deel 3 – 9^e druk

Basisstudie in het boekhouden

De jaarafsluiting

Deel 3

P.A.A.M. Kuppen

Negende druk

Noordhoff Groningen | Utrecht

Ontwerp omslag: G2K Creative Agency (Groningen-Amsterdam)
Omslagillustratie: G2K Creative Agency (Groningen-Amsterdam)

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontleen.

0 / 21

© 2021 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, The Netherlands

Deze uitgave is beschermd op grond van het auteursrecht. Wanneer u (her)gebruik wilt maken van de informatie in deze uitgave, dient u vooraf schriftelijke toestemming te verkrijgen van Noordhoff Uitgevers bv. Meer informatie over collectieve regelingen voor het onderwijs is te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.

This publication is protected by copyright. Prior written permission of Noordhoff Uitgevers bv is required to (re)use the information in this publication.

ISBN (ebook) 978-90-01-30238-2

ISBN 978-90-01-30237-5

NUR 786

Woord vooraf

Basisstudie in het boekhouden legt een brede basis voor een verdere studie in het boekhouden. De lesmethode vormt tegelijkertijd een afgerond geheel, hetgeen van belang is als boekhouden in het verdere verloop van de studie niet meer aan de orde komt. In de nieuwe opzet bestaat de basisstudie in het boekhouden uit drie delen. In deel 1, getiteld *Van balans tot resultaat*, wordt het boekhoudkundige model geïntroduceerd. Kern van dit deel is hoe financiële feiten worden vastgelegd in een financiële administratie om te komen tot de resultaatbepaling en de jaarrekening van een onderneming. In deel 2 van de Basisstudie, *De administratie van ondernemingen*, wordt dieper ingegaan op de administratie voor bedrijven. Om een mkb-onderneming te kunnen besturen, is het belangrijk om financiële informatie te hebben over de kostprijs van producten of diensten.

In dit deel van de Basisstudie, deel 3, getiteld *De jaarafsluiting*, wordt in het eerste blok ingegaan op de oprichting en financiering van een onderneming en in het tweede blok op de jaarlijkse opmaak van de jaarrekening. Zowel op basis van het Burgerlijk Wetboek als op basis van de belastingwetgeving is een onderneming verplicht om op jaarbasis de boekhouding af te ronden, het afsluiten van het boekjaar.

Doel van deze jaarafsluiting is om het resultaat over het boekjaar te bepalen en om de vermogenspositie per einde boekjaar te bepalen. Externe belanghebbenden willen inzicht hebben in hoe een bedrijf heeft gepresteerd en hoe het er per einde boekjaar voor staat. Deze belanghebbenden zijn in de eerste plaats de Belastingdienst en daarnaast vermogensverstrekkers zoals aandeelhouders en banken.

De vermogenspositie en de jaarafsluiting zijn in deze uitgave samengevoegd omdat ze een natuurlijke samenhang hebben. Ook voor het bepalen van de belastinglast, door de Belastingdienst, is het eigen vermogen de uitgangspunt.

Deel 3 is bestemd voor ROC-studenten die worden opgeleid voor een administratieve functie en voor studenten binnen het hbo en aan universiteiten. Ook is dit derde deel bestemd voor studenten aan het hbo en aan universiteiten die in zelfstudie een basis moeten leggen voor het doorgronden van een financiële administratie. Daarnaast is het boek door het vele oefenmateriaal uitstekend geschikt voor de examens Moderne Bedrijfsadministratie (MBA) en het Staatspraktijkdiploma (SPD) Administratie.

De nieuwe serie *Basisstudie in het boekhouden* omvat drie delen:

- Deel 1: Van balans tot resultaat
- Deel 2: De administratie van bedrijven
- Deel 3: De jaarafsluiting

Voor een verdere verdieping in het vakgebied van de bedrijfsadministratie vormt dit boek de basis voor de serie *Voortgezette studie in het boekhouden*. Deze serie omvat de boeken:

- Administratie en ondernemingen
- Administratie en jaarrekening
- Administratie van deelnemingen en consolidatie
- Administratie en winstbelasting

Voor u ligt de eerste druk van deel 3 in de nieuwe serie. De hoofdstukken in dit deel zijn opgedeeld in twee blokken.

Blok 1: De oprichting en financiering van een onderneming:

- 1 Eigen vermogen en eenmanszaak
- 2 Eigen vermogen en personenvennootschappen
- 3 Eigen vermogen en naamloze of besloten vennootschap
- 4 Vreemd vermogen

Blok 2: De externe jaarrekening:

- 5 Doel, grondbeginselen en regelgeving externe jaarrekening
- 6 Externe jaarrekening: balans
- 7 Externe jaarrekening: winst-en-verliesrekening
- 8 Externe jaarrekening: toelichting

Extra opgaven en de meeste uitwerkingen van de opgaven zijn voor studenten toegankelijk op www.basisstudieboekhouden3.noordhoff.nl. Ook is er op deze website voor docenten lesmateriaal beschikbaar. Dit docentenmateriaal is (door middel van een code) alleen toegankelijk voor docenten. Tot dit docentenmateriaal behoren onder andere de uitwerkingen van opgaven uit het opgavenboek waarvan op de openbare website geen uitwerkingen zijn opgenomen, een docentenhandleiding bij het boek en presentatieslides.

We bedanken iedereen die op directe of indirecte wijze heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de nieuwe druk.

Voor suggesties ter verbetering van deze uitgaven houden wij ons aanbevelen.

Nijmegen
Peter Kuppen
november 2020

Inhoud

Studiewijzer 8

Blok 1: De oprichting en financiering van een onderneming 13

- 1 Eigen vermogen en eenmanszaak 15**
  - 1.1 Eenmanszaak 16
  - 1.2 Privéstortingen en privéopnamen 16
  - 1.3 Controleberekening eigen vermogen ultimo periode 17
  - 1.4 Eigenaar eenmanszaak en inkomstenbelasting 18
    - 1.4.1 Inkomstenbelasting 18
    - 1.4.2 Winst uit onderneming 19
  - Kernbegrippen 20
  - Vragen/opdrachten 21

- 2 Eigen vermogen en personenvennootschappen 25**
  - 2.1 Vennootschap onder firma 26
  - 2.2 Oprichting en inbreng van vermogen 26
  - 2.3 Privéopnamen 30
  - 2.4 Winstverdeling 30
  - 2.5 Vennoten vennootschap onder firma en inkomstenbelasting 33
  - 2.6 Commanditaire vennootschap 34
  - 2.7 Maatschap 35
  - Kernbegrippen 36
  - Vragen/opdrachten 37

- 3 Eigen vermogen en naamloze of besloten vennootschap 41**
  - 3.1 Naamloze en besloten vennootschap 42
  - 3.2 Eigen vermogen: aandelenkapitaal 43
    - 3.2.1 Oprichting 43
    - 3.2.2 Uitgifte aandelen a pari 43
    - 3.2.3 Uitgifte aandelen boven pari 44
    - 3.2.4 Gestort kapitaal en gestort en opgevraagd kapitaal 45
  - 3.3 Eigen vermogen: reserves 47
    - 3.3.1 Agioreserve 47
    - 3.3.2 Herwaarderingsreserve 47
    - 3.3.3 Wettelijke en statutaire reserves 49
    - 3.3.4 Overige reserves 50
  - 3.4 Eigen vermogen: winst boekjaar 50
  - 3.5 Gebonden en vrij eigen vermogen 50
  - 3.6 Bestemming winst boekjaar 50
  - 3.7 Interimdividend 52

- 3.8 Stockdividend 53
- 3.9 Keuzedividend 54
- 3.10 Oprichtingskosten en emissiekosten aandelen 55
- 3.11 Omzetting eenmanszaak in besloten vennootschap 56
- 3.12 Naamloze of besloten vennootschap en vennootschapsbelasting 58
- 3.13 Effectenbeurs 59
- 3.14 Intrinsieke waarde aandeel versus beurskoers aandeel en value gap 60
  - Kernbegrippen 62
  - Vragen/opdrachten 65

- 4 Vreemd vermogen 71**
  - 4.1 Voorzieningen 72
  - 4.2 Schulden 72
  - 4.3 Langlopende schulden 72
    - 4.3.1 Onderhandse lening 73
    - 4.3.2 Hypothecaire lening 74
    - 4.3.3 Obligatielening 75
    - 4.3.4 Converteerbare obligatielening 78
  - 4.4 Kortlopende schulden 83
  - 4.5 Overlopende passiva 84
    - Kernbegrippen 86
    - Vragen/opdrachten 88

Blok 2: De externe jaarrekening 93

- 5 Doel, grondbeginselen en regelgeving externe jaarrekening 95**
  - 5.1 Doel externe jaarrekening 96
  - 5.2 Grondbeginselen externe jaarrekening 97
    - 5.2.1 Continuïteitsbeginsel 97
    - 5.2.2 Toerekeningsbeginsel 97
  - 5.3 Regelgeving externe jaarrekening 98
    - 5.3.1 Raad voor de Jaarverslaggeving 99
    - 5.3.2 Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 99
    - 5.3.3 Invoering van de IFRS 100
    - 5.3.4 Toepassing van de IFRS 101
      - Kernbegrippen 103
      - Vragen/opdrachten 105

- 6 Externe jaarrekening: balans 107**
  - 6.1 Activa: vaste activa 108
    - 6.1.1 Immateriële vaste activa 108
    - 6.1.2 Materiële vaste activa 108
    - 6.1.3 Financiële vaste activa 109
    - 6.1.4 Afsluitende opmerking 109
  - 6.2 Activa: vlottende activa 110
    - 6.2.1 Voorraden 110
    - 6.2.2 Vorderingen 111
    - 6.2.3 Effecten 111
    - 6.2.4 Liquide middelen 111
    - 6.2.5 Overlopende activa 111
  - 6.3 Vreemd vermogen: voorzieningen 112

- 6.4 Vreemd vermogen: schulden 112
- 6.5 Vreemd vermogen: overlopende passiva 112
- 6.6 Eigen vermogen 113
- 6.7 Balansmodellen 113
  - Kernbegrippen 116
  - Vragen/opdrachten 117

- 7 Externe jaarrekening: winst-en-verliesrekening 121**
  - 7.1 Baten en lasten 122
    - 7.1.1 Baten 122
    - 7.1.2 Lasten 122
  - 7.2 Bijzondere baten en lasten 122
  - 7.3 Nettoresultaat 123
  - 7.4 Winst-en-verliesrekeningsmodellen 123
    - 7.4.1 Categoriele modellen 123
    - 7.4.2 Functionele modellen 125
    - 7.4.3 Vergelijking modellen E en F 127
      - Kernbegrippen 129
      - Vragen/opdrachten 130

- 8 Externe jaarrekening: toelichting 137**
  - 8.1 Toelichting en vaststelling jaarrekening 138
    - 8.1.1 Vaststelling en publicatie van de jaarrekening 138
    - 8.1.2 De toelichting 138
  - 8.2 Eigenvermogensmutatieoverzicht 139
  - 8.3 Kasstroomoverzicht 140
    - 8.3.1 Onderdelen kasstroomoverzicht 140
    - 8.3.2 Een uitgewerkt voorbeeld 141
  - 8.4 Geconsolideerde jaarrekening 145
    - 8.4.1 Consolidatieplicht 145
    - 8.4.2 Een uitgewerkt voorbeeld van opstelling van een geconsolideerde jaarrekening bij een 100%-deelneming 146
    - 8.4.3 Een uitgewerkt voorbeeld van opstelling van een geconsolideerde jaarrekening bij een niet-volledige deelneming 148
    - 8.4.4 Eigen vermogen 151
      - Kernbegrippen 152
      - Vragen/opdrachten 153

Register 159

Studiewijzer

Inhoud

In deel 3 van *Basisstudie in het boekhouden* staan de vermogenspositie en de jaarafsluiting centraal. Voor deel 1 van deze serie is er geen voorkennis vereist. Voor het tweede deel en voor dit derde deel van deze serie wordt ervan uitgegaan dat de gebruiker de kennis uit deel 1 beheerst. In het eerste deel zijn de boekhoudbegrippen zoals een journaalpost en de hulprekeningen van het eigen vermogen uitgelegd. Daarnaast zijn in het eerste deel de basisoverzichten zoals de balans, de resultatenrekening, de kolommenbalans en het grootboek behandeld. In dit deel wordt uitleg gegeven over de financiering en start van de onderneming, de bepaling en verdeling van het eigen vermogen en de jaarafsluiting.

De boekhouding vormt de basis van de informatievoorziening van een onderneming. Bij de inrichting van bedrijfsprocessen worden taken en verantwoordelijkheden vastgelegd. Ten aanzien van het starten van een onderneming is in het eerste hoofdstuk van deel 1 uitgelegd hoe op basis van een investeringsbegroting de debetzijde van een balans wordt gevormd. Op de financiering van de genoemde investeringsbalans, de creditzijde van de balans, wordt in het eerste deel beperkt ingegaan. De creditzijde van de balans wordt gevormd door het eigen vermogen en de schulden van de onderneming.

In dit boek wordt verder ingegaan op de oprichting van de verschillende ondernemingsvormen. Bij deze verschillende ondernemingsvormen komen de eenmanszaak, de vennootschap onder firma, de commanditaire vennootschap, de naamloze vennootschap en de besloten vennootschap aan bod. Verschillen tussen de ondernemingsvormen komen in de administratie van deze bedrijven vooral tot uitdrukking bij de boekingen met betrekking tot het eigen vermogen. Jaarlijks dient op basis van wet- en regelgeving, zoals het Burgerlijk Wetboek en de Wet inkomstenbelasting 2001, een jaarverslag te worden opgesteld. De essentie van deze verplichting is om op jaarlijkse basis het resultaat en de vermogenspositie van de onderneming vast te stellen. Boeking met betrekking tot oprichting en veranderingen in de vermogenspositie van de onderneming komen vooral aan bod in de hoofdstukken 1 tot en met 4 (Blok 1). De administratieve handelingen met betrekking het jaarlijks opstellen van een jaarrekening komen vooral aan bod in de hoofdstukken 5 tot en met 8 (Blok 2).

Structuur

Elk hoofdstuk is op dezelfde wijze opgebouwd, namelijk:

- een inhoudsopgave en een inleiding;
- een behandeling van de stof in paragrafen (en eventueel subparagrafen);
- een opsomming van de kernbegrippen, met een omschrijving ervan;
- vragen en opdrachten.

Het eerste gedeelte van het hoofdstuk (inhoud en inleiding) geeft richting aan het hoofdstuk.

De stof wordt behandeld door middel van theorie afgewisseld met voorbeelden. In de marge zijn trefwoorden geplaatst. Dit maakt het gemakkelijker om de begrippen in de tekst terug te vinden, en zorgt voor een overzicht van de inhoud.

Aan het einde van de hoofdstukken zijn de kernbegrippen met omschrijvingen ervan opgenomen. Deze kernbegrippen zijn een extra hulpmiddel als herhaling van de theorie die in het hoofdstuk aan de orde is gekomen. Ook zijn vragen en opdrachten opgenomen. Deze opgaven zijn een extra hulpmiddel bij de bestudering van de theorie.

Studieaanwijzingen

Het verwerken van de theorie vergt een goede studiestrategie. De volgende aanwijzingen zijn daarbij behulpzaam:

- Lees deze hele studiewijzer aandachtig door.
- Lees aandachtig de hoofdstukopening (inhoud en inleiding). Hierin wordt in het kort aangegeven wat de inhoud van het hoofdstuk is.
- Werk de paragrafen van het hoofdstuk door. De theorie die in een paragraaf wordt behandeld, wordt vaak toegelicht met een voorbeeld. Bestudeer dit zorgvuldig.
- Gebruik bij de bestudering van de stof de uitleg bij de kernbegrippen die in de kernbegrippenlijst, na elk hoofdstuk, is opgenomen.
- In het onderdeel 'Vragen/opdrachten' zijn naast oefenopgaven ook theorievragen opgenomen. Deze theorievragen geven extra ondersteuning bij het goed begrijpen en beheersen van de theorie in het betreffende hoofdstuk.
- Maak de vragen en opdrachten die in het boek na elk hoofdstuk zijn opgenomen, zorgvuldig.
- Er zijn extra opgaven bij de hoofdstukken opgenomen op de website www.basisstudieboekhouden3.noordhoff.nl. Desgewenst kunnen na bestudering van een paragraaf, de met deze paragraaf corresponderende opgaven worden gemaakt. Hiertoe zijn vaak de opgaven van het hoofdstuk weer onderverdeeld in opgaven bij de paragrafen.
- Controleer de door u uitgewerkte opdrachten die niet door uw docent worden besproken aan de hand van de uitwerkingen. De uitwerkingen van de opdrachten zijn opgenomen op de website www.basisstudieboekhouden3.noordhoff.nl.

De interne en externe jaarrekening

Boekhouden heeft als belangrijke taak voor een organisatie het vastleggen van gegevens. Hiermee is niet gezegd dat alle gegevens met betrekking tot een organisatie in de boekhouding worden opgenomen. Bij boekhouden beperkt men zich tot de gegevens die in geld worden uitgedrukt (financiële

gegevens). Wel is het zo dat in het spraakgebruik het woord *administratie* dikwijls als synoniem van *boekhouding* wordt gebruikt. De begrippen zijn evenwel niet aan elkaar gelijk. Het begrip *administratie* heeft duidelijk een ruimere inhoud dan het begrip *boekhouding*. De administratie omvat niet alleen vastlegging van financiële gegevens, maar ook registratie van (relevante) niet-financiële gegevens (zoals aantal werknemers).

Boekhouden vindt toepassing bij zowel commerciële organisaties (ook wel aangeduid met profitorganisaties) als bij niet-commerciële organisaties (ook wel aangeduid met non-profitorganisaties of not-for-profitorganisaties). *Commerciële organisaties* zijn bedrijven die op winst gericht zijn. Deze bedrijven worden *ondernemingen* genoemd. *Niet-commerciële organisaties* hebben andere doelen dan het maken van winst. Voorbeelden van niet-commerciële organisaties zijn overheidsbedrijven (zoals waterleidingbedrijven), (sport)verenigingen en stichtingen. In dit basisboek over boekhouden worden bedrijven die gericht zijn op het maken van winst (ondernemingen dus) tot uitgangspunt genomen.

Zoals we al hebben opgemerkt, richt boekhouden zich in hoofdzaak op de vastlegging (het op systematische wijze aantekening maken) van financiële gegevens. Maar boekhouden richt zich ook op de verstrekking van informatie. Over de vastgelegde cijfers wordt gerapporteerd. Van deze rapportering maken de interne en de externe jaarrekening deel uit.

De *interne jaarrekening* bestaat uit de balans per het einde van het boekjaar en de winst-en-verliesrekening over het boekjaar. De in de interne jaarrekening opgenomen informatie voldoet aan de informatiebehoeften van het management. Het management krijgt evenwel ook tussentijds van de boekhouding informatie met betrekking tot het vermogen en het resultaat (bijvoorbeeld per vier weken of maandelijks). Tussentijdse rapportering over het vermogen en het resultaat is erg belangrijk. Het management heeft dan de mogelijkheid bij te sturen als dat nodig is.

De *externe jaarrekening* bestaat uit de balans per het einde van het boekjaar, de winst-en-verliesrekening over het boekjaar en een toelichting op deze beide stukken. De in de externe jaarrekening opgenomen informatie moet voldoen aan de gemeenschappelijke behoeften van de meeste gebruikers van de externe jaarrekening. De bepalingen en voorschriften daartoe zijn wettelijk vastgelegd. Tot de gebruikers van de externe jaarrekening behoren onder andere de aandeelhouders, het beleggend publiek, leveranciers en geldschietters.

Bij de verzorging van de financieel-economische informatie wordt onderscheid gemaakt tussen de interne verslaggeving en de externe verslaggeving. De *interne verslaggeving* (ook wel aangeduid met *management accounting*) verstrekt gegevens aan interne gebruikers (gebruikers binnen de onderneming). De *externe verslaggeving* (ook wel aangeduid met *financial accounting*) verstrekt gegevens aan externe gebruikers.

Uit hetgeen hiervoor is opgemerkt, mag duidelijk zijn dat de boekhouding een belangrijke bijdrage levert aan de verslaggevingsfunctie. In het kader van de management accounting stelt de boekhouding de interne jaarrekening op,

alsmede tussentijdse interne balansen en winst-en-verliesrekeningen (bijvoorbeeld maandelijks of per vier weken); in het kader van de financial accounting stelt de boekhouding de externe jaarrekening op.

Om een organisatie doeltreffend te besturen, is financiële informatie onontbeerlijk. Door bij het vastleggen van financiële feiten rekening te houden met de informatie die nodig is om goed te kunnen sturen, is het van belang om hier, bij de inrichting van een financiële administratie, rekening mee te houden. Om te weten wat de kostprijs is van een product of dienst, is het noodzakelijk om deze kosten zodanig te verwerken in een financieel systeem dat de kosten toerekenbaar zijn aan het product of de dienst. Ook is het voor een goede financiële sturing belangrijk om tussentijds of achteraf te kunnen zien of er verschillen zijn met vooraf gemaakte afspraken of begrotingen. Deze verschillen beïnvloeden het resultaat van de onderneming. Ter ondersteuning van de taken op het gebied van management accounting en interne organisatie is de beheersing van boekhoudkundige kennis belangrijk. In de drie delen van de basisstudie komen deze zaken aan bod.

BLOK 1: De oprichting en financiering van een onderneming

- 1 Eigen vermogen en eenmanszaak 15
- 2 Eigen vermogen en personenvennootschappen 25
- 3 Eigen vermogen en naamloze of besloten vennootschap 41
- 4 Vreemd vermogen 71

Het vermogen (het totaalbedrag van de creditzijde van de balans) kan worden ingedeeld in eigen vermogen en vreemd vermogen. Deze indeling is gebaseerd op de relatie tussen de vermogensverschaffer en de onderneming. Men spreekt van *eigen vermogen* indien de juridische relatie van schuldeiser en schuldenaar ontbreekt; in de overige gevallen spreekt men van *vreemd vermogen*.

Of en zo ja hoe het eigen vermogen in de balans wordt gespecificeerd, hangt af van de vorm waarin de onderneming wordt gedreven. Er bestaat een veelheid aan *ondernemingsvormen*.

In dit deel wordt ingegaan op de eenmanszaak en de personenvennootschappen en op de naamloze vennootschap en de besloten vennootschap. Er wordt ook ingegaan op het vreemd vermogen en op de financiële structuur van de onderneming.

0123

1

Eigen vermogen en eenmanszaak

- 1.1 Eenmanszaak**
- 1.2 Privéstortingen en privéopnamen**
- 1.3 Controleberekening eigen vermogen ultimo periode**
- 1.4 Eigenaar eenmanszaak en inkomstenbelasting**

Van een eenmanszaak is sprake als de eigendom van de onderneming berust bij één persoon. Ook de leiding van de onderneming is in handen van deze ene persoon.

De eigenaar heeft naast het ondernemingsvermogen ook een privévermogen. Het ondernemingsvermogen is het bedrag aan eigen vermogen zoals dat in de balans van de onderneming tot uitdrukking komt. Met het totale vermogen, dus zowel het ondernemingsvermogen als het privévermogen, is de eigenaar van de eenmanszaak aansprakelijk voor de schulden van de onderneming.

1.1 Eenmanszaak

Bij de start of oprichting van een onderneming moet een aantal zaken geregeld worden, zoals het verkrijgen van bepaalde vergunningen en een inschrijving in het Handelsregister. Daarnaast is elke onderneming (ondernemer) verplicht om een administratie te voeren. De noodzaak van een administratie is er, bijvoorbeeld, om op een goede manier de winst te kunnen vaststellen en in relatie hiermee de te betalen belasting over de winst of voor een correcte afdracht van de omzetbelasting.

Ondernemingsvorm

Bij de start van een onderneming moet ook de keus voor de ondernemingsvorm gemaakt worden. De verschillen in de administratie bij de verschillende typen ondernemingen komen vooral tot uitdrukking in de opzet en veranderingen van het eigen vermogen. Het is mogelijk om de ondernemingsvorm te veranderen; een eenmanszaak kan bijvoorbeeld worden omgezet in een besloten vennootschap.

Bij de eenmanszaak is het lastig onderscheid te maken tussen ondernemer en onderneming. De ondernemer is eigenaar en geeft leiding aan de onderneming.

In dit hoofdstuk zal worden behandeld hoe vermogenstransacties tussen de onderneming en het privévermogen van de ondernemer worden geboekt en hoe het resultaat in het eigen vermogen wordt verwerkt. Ook wordt behandeld wat het betekent dat de eenmanszaak onderworpen is aan de inkomstenbelasting.

1.2 Privéstortingen en privéopnamen

Eenmanszaak

Voor de eigenaar van een eenmanszaak is het niet eenvoudig vreemd vermogen aan te trekken. De ondernemer zal een behoorlijk bedrag aan privégeldmiddelen in de onderneming moeten inbrengen. De journaalpost hiervan is (Bankboek):

110	Bank
aan 041	Privé

Vreemd vermogen

Met het op de bankrekening gestorte bedrag, eventueel aangevuld met geleende gelden van derden (vreemd vermogen), kunnen diverse activa worden aangeschaft, zoals gebouwen en inventaris.

Privéstorting Privéopname

In het voorgaande is sprake van een *privéstorting*. Een gedeelte van het privévermogen is ondernemingsvermogen geworden. Van een *privéopname* is sprake als een gedeelte van het ondernemingsvermogen privévermogen wordt. De journaalpost hiervan is (Kasboek dan wel Bankboek):

041	Privé
aan 100	Kas (110 Bank)

dan wel (Memoriaal):

041	Privé
aan 181	Te betalen omzetbelasting
aan 700	Voorraad goederen

De eerste journaalpost wordt gemaakt als er voor privé geldmiddelen uit de kas (van de bank) zijn opgenomen en de tweede als er voor privé goederen uit de voorraad zijn genomen. Het voor privé geldmiddelen opnemen, kan onder andere plaatsvinden voor het doen van uitgaven in de persoonlijke sfeer, maar ook voor de betaling van inkomstenbelasting. De eigenaar van de eenmanszaak valt namelijk onder de inkomstenbelasting (zie paragraaf 1.4).

1.3 Controleberekening eigen vermogen ultimo periode

Het eigen vermogen dat in de eindbalans moet worden opgenomen, wordt berekend door het totaalbedrag van de activa te verminderen met het totaalbedrag van het vreemd vermogen (voorzieningen, schulden en overlopende passiva). Eigen vermogen is immers het overblijvend belang in de activa van de onderneming na aftrek van al haar vreemd vermogen. Op het aldus bepaalde eigen vermogen kan een controleberekening worden uitgevoerd. Deze controleberekening neemt het eigen vermogen aan het begin van de periode als uitgangspunt.

Controle-
berekening
eigen
vermogen

VOORBEELD 1.1

'Kado-tip' is een cadeauwinkel met kwalitatief hoogwaardige en duurdere artikelen. De onderneming behoort toe aan Judith Versteeg. Het boekjaar van de onderneming valt samen met het kalenderjaar. De kolommenbalans (vanaf de saldbalans) aan het eind van het boekjaar zie je op de volgende pagina.

Het eigen vermogen ten bedrage van €107.300 is als volgt berekend: €194.800 (activa) –/– €87.500 (vreemd vermogen). De volgende controleberekening kan hierop worden toegepast:

Eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€	85.600
bij: Behaalde winst gedurende het boekjaar	€	51.900
		€ 137.500
af: Privéopnamen gedurende het boekjaar	€	30.200
Eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€	107.300

Grootboekrekening		Saldibalans (in euro's)		Winst-en- verliesrekening over januari (in euro's)		Eindbalans per 31 januari (in euro's)	
Nr.	Naam	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit
004	Inventaris	35.100				35.100	
040	Eigen vermogen		85.600				107.300
041	Privé	30.200					
100	Kas	13.200				13.200	
110	Bank	7.900				7.900	
140	Crediteuren		73.800				73.800
180	Te vorderen omzetbelasting	9.200				9.200	
181	Te betalen omzetbelasting		13.700				13.700
410	Loonkosten	30.100		30.100			
412	Sociale lasten	8.200		8.200			
430	Afschrijvingskosten	2.900		2.900			
440	Huurkosten	24.000		24.000			
470	Overige bedrijfskosten	7.600		7.600			
700	Voorraad goederen	129.400				129.400	
800	Inkoopwaarde omzet	189.400		189.400			
840	Omzet		314.100		314.100		
	Saldo winst			51.900			
		487.200	487.200	314.100	314.100	194.800	194.800

1.4 Eigenaar eenmanszaak en inkomstenbelasting

Inkomstenbelasting is een belasting die uitsluitend wordt geheven van natuurlijke personen. De eigenaar van de eenmanszaak behoort tot de kring van belastingplichtigen voor de inkomstenbelasting. Dus niet de eenmanszaak maar de ondernemer is belastingplichtig.

1.4.1 Inkomstenbelasting

In de Wet inkomstenbelasting 2001 wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende inkomstenbronnen. De inkomstenbronnen worden verdeeld in groepen die belast worden in een zogenoemde box. De volgende inkomsten worden belast in box 1:

Belast zijn:

- loon uit dienstverband;
- winst uit onderneming;
- inkomsten uit overige werkzaamheden, bijvoorbeeld freelance opdrachten;
- inkomsten uit sociale uitkeringen en pensioen;
- inkomsten uit lijfrenteproducten;
- inkomsten uit alimentatie;
- eigenwoningforfait.

Hierop mag in aftrek worden genomen:

- betaalde rente over eigenwoningschuld;
- ondernemersaftrek;
- werknemersaftrek;
- uitgaven voor inkomensvoorzieningen;
- betaalde alimentatie;
- overige persoonsgebonden aftrek.

Voor de inkomsten in box 1 geldt een progressief schijventarief. Dit wil zeggen dat de belasting over dit inkomen in vier schijven oploopt van ongeveer 37% tot 50%. In de eerste twee schijven bestaat het tarief uit vier delen. Behalve de belasting worden er ook premies volksverzekeringen ingehouden. Het betreft hier de premies voor de Algemene Ouderdomswet (AOW), de Algemene Nabestaandenwet (Anw) en de Wet langdurige zorg (Wlz).

Omdat de ondernemer als persoon belastingplichtig is en niet de onderneming, dient de belasting ook in privé betaald te worden.

VOORBEELD 1.2

Teun van der Linde heeft een fitnesscentrum in Meppel. Over het boekjaar 2019 heeft Teun van der Linde een aanslag voor de inkomstenbelasting ontvangen van €18.000. Teun mag dit bedrag in drie maandelijks termijnen betalen. De eerste betaling voldoet Teun op 1 juni 2020 via zijn zakelijke bankrekening. Hij dient dan te boeken:

041	Privé	€	6.000
aan 110	Bank		€ 6.000

Bij de eenmanszaak zullen we daarom de belasting naar winst ofwel de inkomstenbelasting nooit tegenkomen op de resultatenrekening.

1.4.2 Winst uit onderneming

De eigenaar van een eenmanszaak wordt fiscaal als ondernemer aangemerkt.

Hij is immers tegenover crediteuren aansprakelijk voor de schulden die voortvloeien uit verbintenissen van de onderneming.

De met de eenmanszaak behaalde winst verantwoordt de eigenaar van de eenmanszaak in box 1 als *winst uit onderneming*. Bovendien kan hij, omdat hij ondernemer is, gebruikmaken van ondernemersfaciliteiten (zoals het vormen van een zogenoemde oudedagsreserve).

Kernbegrippen

1

Eenmanszaak	Ondernemingsvorm waarbij de eigendom van de onderneming berust bij één persoon. Ook de leiding van de onderneming is in handen van deze persoon.
Inkomstenbelasting	Belasting geheven van natuurlijke personen over het door de belastingplichtige in een kalenderjaar genoten belastbaar inkomen uit werk en woning, uit aanmerkelijk belang en uit sparen en beleggen.
Ondernemingsvorm	Een bedrijf of onderneming kan iemand alleen starten of met meerdere personen. Ook kun je ervoor kiezen privé aansprakelijk te blijven of de keus maken voor een vorm waarbij alleen het bedrijf aansprakelijk is (voor bijvoorbeeld de schulden). Deze variaties noemen we ondernemingsvormen.
Privéopname	Handeling waardoor een deel van het ondernemingsvermogen privévermogen wordt.
Privéstorting	Handeling waardoor een deel van het privévermogen ondernemingsvermogen wordt.

Vragen/opdrachten

1.01 (§1.1)

In het grootboek van een onderneming die in de vorm van een eenmanszaak wordt gedreven, komt de rekening Privé voor.

Gevraagd

- Noem twee kenmerken van de eenmanszaak als ondernemingsvorm.
- Wanneer wordt in het journaal de rekening Privé gebruikt?
- Wat voor soort rekening is de rekening Privé?

1.02 (§1.1)

In het grootboek van een eenmanszaak komen onder andere de volgende rekeningen voor:

041	Privé	181	Te betalen omzetbelasting
100	Kas	700	Voorraad goederen
110	Bank		

De onderstaande feiten worden verstrekt:

- Met het oog op de uitbreiding van de onderneming is de privébezitting *effecten* verkocht. De opbrengst van de verkochte effecten ad €32.000 is op de bankrekening bijgeschreven.
- Voor privé is uit de kas €2.000 opgenomen.
- Per bank voldaan de aanslag inkomstenbelasting ten bedrage van €5.250.
- Voor privé goederen uit de voorraad genomen: inkoopwaarde €800; omzetbelasting 21%.

Gevraagd

Journaliseer elk van de verstrekte feiten.

1.03 (§1.2)

Jac. Bouman heeft een AGF-detailhandel (aardappelen, groente en fruit). Het boekjaar van de onderneming valt samen met het kalenderjaar. Van een bepaald jaar worden de onderstaande cijfers verstrekt:

Eigen vermogen op 31 december	€ 281.955
Saldo winst	€ 33.870
Ingebracht een privéauto: getaxeerde waarde	€ 12.000
Opgenomen als huishoudgeld	€ 17.800
Terugontvangen op aanslag inkomstenbelasting	€ 550
Voor privé goederen aan de voorraad onttrokken inclusief omzetbelasting	€ 1.694

Gevraagd

- a** Bereken met behulp van de verstrekte gegevens het saldo per 31 december van de rekening Privé. Geef ook aan of het een debetsaldo dan wel een creditsaldo is.
- b** Bereken het eigen vermogen per 1 januari van het desbetreffende jaar.

1.04 (§1.2)

De heer G. Cru exploiteert een wijnhandel onder de naam Grandcru.

De saldibalans per 31 december 2020 ziet er als volgt uit:

Rek.-nrs.	Naam van de rekeningen	Debet (in euro's)	Credit (in euro's)
010	Winkelpand	410.000	
020	Inventaris	29.000	
030	Bestelwagen	53.000	
050	Eigen vermogen		115.813
051	Privé	1.200	
070	5,5%-hypothecaire lening o/g		265.000
100	Kas	1.125	
110	Fortisbank		11.250
120	Postbank	7.100	
130	Debiteuren	17.293	
140	Crediteuren		19.169
150	Vooruitbetaalde bedragen	1.248	
151	Nog te ontvangen bedragen	750	
155	Vooruit ontvangen bedragen		2.800
156	Nog te betalen bedragen		7.175
159	Te betalen nettolonen		2.092
160	Af te dragen loonheffing		2.630
161	Af te dragen premies sociale lasten		3.114
170	Te verrekenen omzetbelasting	4.118	
175	Verschuldigde omzetbelasting 6%		1.299
176	Verschuldigde omzetbelasting 21%		8.753
179	Af te dragen omzetbelasting		
401	Personeelskosten	82.200	
410	Huisvestingskosten	9.500	
420	Verkoopkosten	17.500	
430	Administratiekosten	5.000	
440	Interestkosten	14.575	
450	Autokosten	5.226	
480	Overige kosten	5.315	
700	Voorraad wijnen	54.790	
705	Voorraad overige	11.105	
800	Kostprijs verkopen wijnen	487.500	
805	Kostprijs verkopen overige	158.000	
850	Opbrengst verkopen wijnen		712.500
855	Opbrengst verkopen overige		216.000
900	Diverse baten en lasten		7.950
	Saldo winst-en-verliesrekening		
	Totaal	1.375.545	1.375.545

Nadere gegevens per 31 december 2020:

- 010 In de maand november werd een gedeelte van het magazijn verbouwd. De kosten van deze verbouwing bedroegen €3.350 en werden op de rekening 410 Huisvestingskosten geboekt. De verbouwingskosten moeten worden geactiveerd op de grootboekrekening Winkelpand. Zie rekening 010.
- 030 Eind december werd een nieuwe bestelwagen aangeschaft waarbij de oude werd ingeruild. Per saldo moest €37.000 worden bijbetaald. Dit bedrag werd op de rekening Bestelwagen geboekt. De inruil van de oude bestelwagen moet nog worden verantwoord. De aanschafwaarde van de ingeruilde bestelwagen bedroeg €47.500; hierop was afgeschreven op het moment van inruil €31.500. De inruilwaarde werd vastgesteld op €13.000. Zie rekening 900.
- 070 De interest van de hypothecaire lening o/g (= opgenomen geld) wordt tweemaal per jaar achteraf betaald. De interest over de maand december ten bedrage van €1.215 moet nog worden geboekt. Zie de rekeningen 156 en 440.
- 100 Bij controle van het kassaldo werd een nadelig kasverschil geconstateerd van €153. Voor dit verschil kon geen verklaring worden gevonden. Dit verschil moet worden afgeboekt als incidenteel resultaat. Zie rekening 900.
- 130 De vordering op de heer Grootendorst is oninbaar gebleken. Hij is met de noorderzon vertrokken. De totale vordering groot €363 moet als verloren worden beschouwd en moet worden afgeboekt. De hierin begrepen omzetbelasting ten bedrage van €63 kan worden teruggevorderd bij de Belastingdienst. Zie de rekeningen 179 en 900.
- 179 De saldi van de rekeningen 170, 175 en 176 moeten naar deze rekening worden overgeboekt.
- 700 Na inventarisatie is de voorraad wijnen vastgesteld op €54.150. Zie rekening 900.
- 705 Na inventarisatie is de voorraad overige vastgesteld op €11.325. Zie rekening 900.
- 850 Gebleken is dat de recapitulatie van de omzet van week 52 niet correct is geboekt. Zo werd de omzet wijnen van €8.250 geboekt op de rekening Opbrengst verkopen overige en de omzet van de overige artikelen met een waarde van €2.345 geboekt op de rekening Opbrengst verkopen wijnen. Zie rekening 855.
- 900 Van Wijnhuis De Hoop is nog te goed de omzetbonus over het afgelopen boekjaar ten bedrage van €400. Dit bedrag zal in januari 2021 worden uitbetaald. Zie rekening 151.

Gevraagd

- a** Stel de voorafgaande journaalposten op.
- b** Stel de kolommenbalans per 31 december 2020 samen.
NB: Neem voor de voorafgaande journaalposten in de kolommenbalans een afzonderlijke (dubbel)kolom op.

Het saldo van de winst-en-verliesrekening en het saldo rekening 051 Privé moeten worden overgebracht naar rekening 050 Eigen vermogen.

Examen BKB, gewijzigd.